

Visoki Komisar za ljudsko prehrano in zdravje

Včeraj si je spet z vsem zanimanjem ogledal celo vrsto ljubljanskih zavodov in ustanov, da se sam prepriča o njihovem delovanju

Ljubljana, 18. decembra.

Visoki Komisar Eksc. Emilio Grazioli si je včeraj dopoldne podrobno ogledal več zavodov in ustanov v Ljubljani. Najprej je v spremstvu zveznega podtajnika kom. Gattija in majorja kr. karabinerjev, Lombardija, obiskal glavno pošto. Tam sta ga v imenu poštnega osebja pozdravila poštni ravnatelj g. Štukelj in višji nadzornik Scenderi. Pri sprejemu je bil navzoč tudi oddelek fašistovske straže. Visoki gost si je natančno ogledal vse naprave v glavnem ljubljanskem poštnem poslopiju, tudi avtomatsko pošto centralo ter se prav posebno zanimal tudi za število tu zaposlenih uslužbenec ter zlasti še za njihov gnetni položaj, v katerem v sedanjih razmerah žive.

Na velesejmu

Z glavne pošte se je Visoki Komisar podal na velesejske prostore. Glavni njegov namen pri tem je bil, podrobno se pozanimati, kako potekajo priprave velesejskega urada za prihodnje velesejsko prireditve v Ljubljani. Potem si je z velikim zanimanjem ogledal na veseličnem prostoru v velikem Dolničarjevem paviljonu sodobno urejeno ljudsko kuhinjo, ki jo je organiziralo pokrajinsko pokorno društvo. Tu si je ogledal veliko obednico, v kateri so bile že pripravljene mize in vse drugo za 500 oseb, ki bodo lahko tu dobivale hrano. Tudi za kuhinjo in njeno urejenost se je Visoki Komisar zanimal.

V bolnišnici

Okrog desetih je prispel Eksc. Visoki komisar v splošno bolnišnico, kjer ga je na vratih sprejel upravnik bolnišnice dr. Ferlan in pričakoval načelnik socialnega oddelka g. Kosi in načelnik tehničnega oddelka g. inž. Rueh. Visoki komisar je najprej obiskal centralno kuhinjo bolnišnice in kuhinjo. Hotel se je prepričati, kako napreduje graditev treh velikih prizidkov ob kuhinji, ki bodo omogočili, da bo kuhinja temeljito razširjena zlasti še potem, ko se bo iz poslopija umaknila pralnica, za katero gradijo nedaleč od bolnišnice za duševne bolnišnice novo stavbo, ki je že pod streho. Eksc. Grazioli si je ogledal še kotlarno in v njej opravljene modernizacije.

Obiskal je nato obe kliniki, ki sta v novem enonadstropnem in 90 m dolgem prizidku ob kirurškem oddelku. Na vratih je sprejel visokega gosta dekan medicinske fakultete in predstojnik kirurške klinike dr. Božidar Lavrič. Eksc. Grazioli si je lepo urejeno kliniko podrobno ogledal, tako operacijsko dvorano, laboratorije, dnevne prostore, knjižnico in vse bolniške sobe. V bolniških sobah se je ljubeznivo razgovarjal z bolniki, zanimal se je za hrano, ki jo prejema in za boleznijo in tegobe, ki so jih pritegnile na posteljo. Nekaterim bolnikom je velikodušno naklonil podpore.

Ko je obiskal deško sobo, ki je lično poslikana, je povpraševal dečka, kaj si želi za božič. Eksc. Grazioli je dal malemu lep dar in naročil, naj si sam izbere božično darilo. Predstojniku GILL-a pa je Eksc. Grazioli naročil, naj organizacija poskrbi, da bodo za božič vsi otroci, ki so v bolnišnici, primerno obdarovani z igračami. Eksc. Grazioli si je tudi podrobno ogledal interno kliniko in v prvem nadstropju, po kateri ga je vodil njen predstojnik dr. Karl Lušicky. Tudi tu se je Eksc. Grazioli zanimal za vse podrobnosti in obiskal vse bolniške sobe ter želez bolnikom ekorajšnje okrevanje in vesel božič doma. Naročil je, naj se sestavi točen seznam vsega, kar kliniki še nimata, a potrebuje, da bi mogli popolnoma nemoteni obratovati. V pritličju si je ogledal tudi rentgensko sobo in predavalnico za klinična predavanja. Predavalnica bo do božiča popolnoma urejena, nakar bodo mogli medicinci že obiskovati klinična predavanja. Ob slovesu je izrekel Eksc. Grazioli svoje priznanje zdravnikom za vzorni red in veliko skrb, ki jo kažejo do bolnikov. Po kratkem obisku oddelka za kužne bolezni, ki je bil v zadnjih mesecih v svoji notranjstveni prenovljen in po katerem ga je vodil primarij dr. Demšar, je odšel Eksc. Grazioli v upravniško pisarno, kjer si je ogledal načrte za razširitev splošne bolnišnice. Naročil je, naj se začeta dela čim hitreje dovrše in naj se spomladi takoj začne graditi novi infektijski oddelki in druge naprave, ki so predvidene za prvo gradbeno obdobje, za katero je dovoljen znesek 20 milijonov lir.

V prostorih fašistovske stranke

Okrog poldneva je obiskal Eksc. Grazioli sedež fašistične stranke v Erjavčevi ulici. Člani stranke so pričakovali visokega gosta v spremstvu in ga navdušeno pozdravili. V imenu vseh je izrekel zvezni podtajnik kom. Gattij prisrčno dobrodošlico. Eksc. Grazioli se je za pozdrav zahvalil in v navdušujočih besedah podaril vsestransko dolžnost vsakega člana, da s svojim delom zastopa vzvišena načela fašiz-

ma, tako da jih bo prebivalstvo spoznalo in spoštovalo.

V skladiščih Preveda

Med navdušenimi ovacijami je zapustil Eksc. Grazioli sedež stranke in krenil v mestno klavnico. Ravnatelj klavnice dr. Pestotnik je razkazal gostu sodobne naprave v klavnici, v hladilnicah in v kletih. Podrobno si je ogledal Eksc. Grazioli v klavnici shranjene zaloge Preveda, ki ima tam v hladilnicah shranjeno slanino, maslo in sir. Komisar Preveda Colonnello Strada je objasnjal Eksc. Grazioliu količine so zaloge, kako prihajajo iz skladišč, na kak način se dostavljajo prehranjevalnim uradom. Takoj potem je Eksc. Grazioli obiskal še drugo skladišče Preveda v nekdanji milarini na Viču. Tu ima Prevod tri skladišča, kjer je v glavnem shranjena moka. Eksc. Grazioli je obšel vsa skladišča in se posebej zanimal, če povzroča razvažanje kake zamude in naročil, naj se stori vse, kar je mogoče, da bodo vsi prehranjevalni uradi dobili vedno kar najbolj zgodaj odkazana jim živila.

Na Viču je Eksc. Grazioli še obiskal novo mešansko šolo, kjer so ga pričakovali načelnik prosvetnega oddelka dr. Sušnik in ravnatelj mešanske šole g. Fakin Anton, ki je v imenu učiteljskega zbora in šolske mladine izrekel prisrčno dobrodošlico. GILL, ki so ga zastopali g. Dentini, g. Meliorini in zvezna poveljnica ženskih od-

delkov gđ. Capietti je na tej šoli tudi uredil lepo šolsko kuhinjo, v kateri dobiva kosilo redno okrog 110 šolskih otrok. Eksc. Grazioli se je zanimal koliko otrok se je že prijavilo v GILL in nato obiskal v podzemlju urejeno šolsko kuhinjo. Šolska mladina je že sedela pri mizah in pozdravila Eksc. Grazioli z rimskim pozdravom in navdušenim vzklizanjem. Šolarka je z lepo dobrodošlico izročila visokemu gostu lep šopek in se v imenu vseh zahvalila za ureditev šolske kuhinje in za skrb, ki jo kaže Duce do mladine. Eksc. Grazioli se je razgovarjal z mladino in nato še pregledal lepo urejeno kuhinjo, kjer se pripravljajo obedi. Ko je zapustil šolsko poslopije, ga je sprejela pred šolo zbrana šolska mladina z rimskim pozdravom. Eksc. Grazioli se je ljubeznivo razgovarjal s šolarji in lepo prisrčno pozdravljen odšel.

V vojaški bolnišnici

Končno je obiskal Eksc. Grazioli še vojaško bolnišnico na Zaloški cesti. Tudi tam je pregledal vse naprave bolnišnice in obiskal bolniške sobe ter se razgovarjal z obolelimi vojaki. Za vsakega je našel bodrilno in tolažilno besedo in dal priznanje vodstvu, ki s tako vneto skrbjo za zdravje vojakov. S tem je bil obisk. Eksc. Grazioli pa najvažnejših prehranjevalnih in zdravstvenih ustanov končan.

Seja se je nato nadaljevala pod predsedstvom dr. Alesanija, političnega podtajnika Fašija v Ljubljani.

Vsi ti včerajšnji obiski in ogledi najvišjega predstavnika v Ljubljanski pokrajini spet dokazujejo, kako veliko skrb je posvetil vsemu življenju na področju pokrajine in olajšanju razmer, v katerih danes živi tukajšnje prebivalstvo, zlasti pa še vprašanju zdravstva in prehrane.

»Prodana nevesta« je spet žela mnogo priznanja

Ljubljana, 18. decembra.

V vsej svetovni operni literaturi so redka dela, ki bi v glasbenem smislu tako neposredno učinkovala kot *Bedriha Smetane »Prodana nevesta«*. Vsebinska, ki si je preprosteje ne moremo misliti, je kos življenja, življenja, kakršno poteka na vasi in ljubezen med kmečkim fantom in dekletom je osrednje in okoli česar se vse ostalo niza. Vsa ta preprosta snov pa je glasbeno zajeta s tako prvinsko močjo čustev in s tako izklesanostjo, da takoj priklene poslušalca in ga več ne izpušči. Za takoj prvi zvoki sežejo človeku vprav do dna duše, mu razgiblje vso notranjost in ga vodijo do skrivnosti življenjskega prautripa, kjer človek ves zavzet nad nenavadnim razodetjem ostrmi. Višek čistega instrumentalnega izraza je že uvod v opero sam, katerega celotna tonska zgradba je močno podvržena čistim glasbenim zakonom in ima čisti glasbeni značaj kljub temu, da ima kot uvod v celotno opero, za podlago prikrito programsko namero. V manjši razsežnosti se taki krasni instrumentalni odlomki ponavljajo vedno znova skozi vso opero in mnogo pripomorejo k njeni neposredni prikupnosti. Še bolj bogate pa so pevske glasbene oblike, ki v svojih zaokroženih tonskih členih kar tekmujejo med seboj s svojo lepotno prenasitenostjo. Povsod veje iz napevov neposreden in čist izraz, prežet z neko posebno čustveno toplino. Enkratna mojstrovina med vsemi sprevi pa je znani šeststropni iz tretjega dejanja, ki je zveza preprostosti in lepote, ki je tista prečudna umetniška skrivnost, ki zna človeka vedno znova osvojiti in ga očarati. Posebno značilno za »Prodano nevesto« pa je, da jo prepleta ljudski duh, ki z neko svojstveno močjo diha iz vseh sprevov in ki jim daje posebno mehko očarljivo barvo in stalno vzdržuje človekovo duševno napetost, skozi pisano vrsto razpoloženj, pa naj si bo to v ožjosti razbolel izraz razočarane duše ali v ljubezni vrisajoča sreča. In kadar se mežajo v to pestro zmes čustev in občutij živahni motivi šegavosti in razposajenosti, je nje glasha vedno iskrena.

Naslovno vlogo Marinke je pela gđ. Heybalova. Pela jo je imenitno. Kolik pevski in igralski porast je doživela od njenega debuta v isti vlogi, more soditi samo oni, ki jo je poslušal obakrat. Iz srca ji želimo uspehov in napredovanja v tej smeri. Janka je pel gospod Franci, ki se takoj v prvem dejanju še ni vzpel, a je zato pozneje nad vse dobro pel in igral. Kecal pa je postavil na naš oder g. Betteto. Boljšega kot je on si ne moremo zaželeti. Ena njegova izvedba pove več, kot morejo vse naše hvale. Vaska je nenadkriljivo podal g. Banovec. Takih Vaskov in Kecalov si ne more privoščiti res nobeno drugo gledališče. Vse ostale vloge, ki so jih kreirali g. Golobova, Kogejva, Poljanarjeva in gg. Janko, Jelenc in Marek so bile izvedene tako, da so dosegale umeniško raven, dostojno onim, že prej opisanim štirim. Omeniti pa je treba, da g. Pugelj, ki je pel Miho, nikakor ni igralsko niti pevsko dosegel zahtevam svoje vloge.

Zbor, ki ima v bistvu bolj okvirno vlogo, je nastudiral g. Simoniti, katerega imenitna šola se zaznava iz izraza. Nikoli prej pred njim ni bil

zbor toliko homogen enota kot je danes. Režijo je oskrbel g. C. Debevec, ki mu ni moči izreči drugega kot spontane čestitke in hvalevredno priznanje. Koreograf g. inž. Golovin nam pa je oskrbel lepo izdelano in koreografsko posrečeno rešeno vrsto plesov, za katere je žel priznanje.

V največji meri pa gredo izrazi priznanja gospodu dirigentu. G. Zebre je znal ustvariti in pričarati iz partituro toliko lepote in zavzeti pravi odnos do poslušalca, kot pri nas še noben dirigent prej. Opozoriti pa bi bilo treba na nekoliko več dinamične pažnje z ozirom na nepravilne dinamične odnose solistov in orkestra v prvem dejanju na škodo pevcev. To se da seveda takoj popraviti in ne more motiti sodbe o visokih umetniških kvalitetah g. Zebreta.

Nova je bila letos tudi inscenacija, ki ji je težko kje drugje najti boljše, zato je izreči gospodu Skružniyu pohvalo in odobravanje.

Letošnja »Prodana nevesta« je bila na tako visoki umetniški stopnji, kot še nikdar prej in spada med kulturne dogodke prve vrste. Tega pa je poslušatelj tudi zavedal in je izvajalce neštetokrat nagradilo z aplavzom na odprti sceni ter jih prisililo do ponavljanj. Prav tako so morali večkrat pred zastor gospod dirigent in solisti, ki so bili vsi deležni s strani občinstva iskrene priznanja, odobravanja in mnogih šopkov. — Odhajali smo iz gledališča polni najlepših čustev in zavesti, da smo bili pravkar priča prisrčni kulturni manifestaciji.

Zaupnik železniškega fašija imenovan

Ljubljana, 17. decembra.

Tajnik Stranke je na predlog Zveznega tajnika imenoval tovariša dr. Sarda Ettoreja za zaupnika Fašistične Zveze državnih železničarjev za Ljubljansko pokrajino.

S Hrvaškega

Na Hrvaškem je bilo osnovano ravnateljstvo državnega monopola. V delokrog ravnateljstva spadajo vsi posli državnega monopola in vse monopolne ustanove. Na čelu državnega monopola stoji poseben upravitelj. Ravnateljstvo državnega monopola se deli na več delov: obli oddelek, oddelek za proizvodnjo, oddelek za predelovanje, za prodajo in računsko-blagajniški oddelek.

V Zagrebu predvaja GIL tudi brezplačne mladinske kino predstave. Predstave so vsak dan ob 10 dopoldne in ob 3 popoldne.

Minister za socialno skrbstvo v hrvaški državi je imel v ponedeljek sestanek z raznimi činitelji, da se skupaj pomenijo o reorganizaciji delavskega zavarovanja.

Prva javna produkcija gojencev Srednje glasbene šole in slušateljev Glasbene akademije bo v ponedeljek, 22. decembra 1941 ob 18.15 v veliki Filharmonični dvorani. Na programu bodo pevske, klavirske in violinske točke. Programi, ki veljajo kot vstopnice, bodo napredaj v ponedeljek v knjigarni Glasbene matice.

Imenovanje direktorija ljubljanskega fašija

Zvezni Tajnik je na predlog političnega podtajnika bojovniškega Fašija v Ljubljani imenoval naslednje tovariše za člane Direktorija bojovniškega Fašija v Ljubljani.

Peracchione Alessandro, vpisan v Stranko 1. februarja 1921, skvadrist, vojni prostovoljec v letih 1915—18, Pohod na Rim, liktorski trak, bronaeta kolajna major Alpinec.

Dr. Sardo Ettore, vpisan v Stranko 28. marca 1927, topniški podporočnik.

Ciadamitaro Giuseppe, vpisan v Stranko 23. marca 1933, pehotni poročnik.

De Simone Domenico, vpisan v Stranko 1. oktobra 1920, skvadrist, vojni prostovoljec v letih 1915—18, Pohod na Rim, liktorski trak.

Grassi Pietro, vpisan v Stranko, 1. marca 1929 pri zunanjem Fašiju v Ljubljani, bojovnik iz vojne 1915—18.

Dr. Franchi Aldo, vpisan v Stranko 13. marca 1928., prostovoljec v vojni med Italijo in Abesinijo, prostovoljec na zahodnem bojišču, vojni križ za usluge, podporočnik.

Dr. Lombardo Placido, vpisan v Stranko 23. marca 1919.

Seja direktorija

Včeraj zvečer se je v Fašističnem domu pod predsedstvom Zveznega podtajnika sešel Direktorij Ljubljanskega Fašija. Podtajnik je prinesel pozdrav Zveznega tajnika in je v njegovem imenu podal navodila za nadaljnje delo.

Delo odseka »Kmečkih gospodinj«

V spremstvu nadzornice je zaupnica za ženski Fašij in tajnica sekciješkega odseka »Kmečkih gospodinj« izvedla pregled gospodinskega tečaja v Preserju.

Ko je podrobno pregledala prostore in se poučila o poteku tečaja, je zaupnica gojenkam razložila namene odseka »Kmečkih gospodinj«.

Ravnateljica tečaja se je ob koncu zahvalila za obisk in je omenila imena tistih svojih gojenk, ki so pomoči najbolj potrebne.

Hrvatska si močno prizadeva za svoje denarstvo

Hrvatska vlada se je z vneto kotila celotne ureditve svojega denarstva. Doslej so bile večje novčanice, ki jih je izdala bivša jugoslovanska narodna banka, potegnjene iz prometa. Namesto teh imamo zdaj nove novčanice v kunah. A dvajsetdinarske in desetdinarske novčanice so še vedno v prometu in služijo kot manjše menjalne enote; nedovoljeno pa je, da bi kdo z njimi špekuliral v škodo novega hrvaškega denarja. Višina denarnega obtoka doslej še ni bila določena, vendar pa se je po izjavi hrvaškega finančnega ministra od ustanovitve nove Hrvatske države pa do konca oktobra zmanjšal za 20 odstotkov. Kljub temu pa so se cene znatno zvišale. Zdjaj je finančni minister na tem, da bo izdal ukrepe, po katerih se bo denarni obtok še bolj skril in bo kunah prišla do trdnjše veljave. Tajnik zagrebškega bančnega društva je dejal, da bodo morali ves denarni in kreditni sistem v deželi preurediti. Zaradi pomanjkanja kapitalov bodo skušali ljudstvo navajati k štednji. Po vseh občinah bodo ustanovili hranilnice in njih delovanje spravili v sklad s poštami hranilnicami. Hrvatska banka, ki bo posle ercevega denarnega prometa, bo tudi urejala kredite. V načrtu imajo tudi združitve vseh denarnih zavodov v neko vrsto korporacije, ki bo pomagala Hrvatski v njenem gospodarskem razvoju.

Novice iz Ribnice

Mož, ki je vreden pohvale. V torek, četrti na dve popoldne je našel na cesti v Gorenji vasi pri Ribnici pred Ložarjevo hišo priljubljeni delavec Hubert Mihič iz Gorenje vasi 16.000 lir. Ves v skrbah je tekel s tisočaki najprej v župnišče, nato pa v občinski urad, kjer je prijavil najdbo. Denar je nato naložil v ribniški Posojilnici. Včeraj se je javil lastnik denarja g. Cvar Jože, lesni trgovec iz Ribnice. Trgovec se je peljal s kolecom iz Sodražice v Ribnico. Med vožnjo mu je dleto, ki ga je imel v žepu, izpodrinilo denar, da mu je padel na tla. Gospod Hubert Mihič zasluži javno pohvalo za poštenost.

Izred-n lovski plen. Na zadnji dan, ko je bilo dovoljeno streljati na srne, je ustrelil g. Klun mlajši iz Ribnice srno z decimeter dolgimi rogovi, kar je redkost. G. dr. Zorc pa je ustrelil jelena osmeraka in košuto.

Kokoši izginjajo. Izredne razmere, pa tudi temne noči so najbrž vzrok, da izginjajo v zadnjih nočeh številne kokoši iz ribniških kokošnjakov. Na Mlaki so imeli že precej takih obiskov, zato opozarjamo prebivalstvo, da v teh časih tudi svoje kokoši zaščiti.

Nov sneg je zapadel včeraj v Ribniški dolini. Tako zares prihajamo v pravo zimo, saj so kmetje že pospravili ozimino, obenem pa tudi vsi poskrbeli drv, da se bodo greli ob toplih zapečkih.

Črna Kamela

»O obrazu vam ne morem povedati nič, kakor sem že rekla, ker je bil v senci. Toda nosil je plašč, pravi površnik in to se mi je zdelo čudno sprito tople noči. Plašč je imel odpet, iz kuhinje pa je na njegova prsa padel svetlobni žarek. Nosil je večerno obleko in povprek svojih prsi... V hipu je postala smrtno bleda in se zleknila na najbližji stol. »O, moj Bog!« je presunljivo vzkliknila, »na to pa sploh nisem pomislila.«

»Na kaj niste pomislili?« je silil Chan.

»Na tisti madež na njegovi srajci... tisti ozki, podolgovati škrlatnoredči madež,« je iztisnila iz sebe. »Na vsak način je... je bila to kri.«

Šesto poglavje.

Ogenj na dežju.

Za nekaj trenutkov se je vseh navzočih polotilo presenečenje. Vsi so molčali, šele čez nekaj časa so se oglasile prve pripombe k temu nepričakovanemu preobratu. Charlie Chan je pozorno ogledoval in motril pričo, kakor da ne bi vedel, koliko vere sme pripisati njenim izpovedim.

»Zelo zanimivo,« je končno pripomnil. »Torej je bil danes zvečer tukaj v neposredni bližini moški, o katerega navzočnosti doslej niti slutili nismo. In če je ta neznanec res nosil s krvjo omadeževano srajco...«

»Zagotavljam vam, da sem ga videla,« je zatrjevala mlada igralka.

Chan je skomizgnil z rameni. »Morebiti. Oh, lepo vas prosim oproščenja — saj ne dvomim, da govorite resnico! Le spomnil bi vas rad na stvari, kakor so na primer razdraženi živci

ali pa optična prevara. Oprostiti mi morate, če si drznem trditi, da je pri vsem tem dana možnost, da je bil morilec zadosti nepreviden, da se je pri izvršitvi zločina oškropil s krvjo. Toda moj razum se kot trmast konj upira temu, da bi morilec kraj zločina zapustil z naširoko odpetim plaščem. Prej bi si mislil, da se je vanj čim bolj zavil in skril, da bi zakril krvave sledove. Naj bo kar hoče, na vsak način moramo misliti na tega moža s plaščem. Silno zanimivo! Površnik v jasni topli noči... in celo površevne oblike... to je nenavadna, neobičajna stvar.« Znova se je obrnil k Juliji. »Kako se že imenuje strežaj v tej hiši?«

»Vi mislite Jessopa?« ga je vprašala.

»Mislim strežaja. Ali bi ga, prosim, poklicali sem, če morda ne zahtevam preveč od vas?«

Julija je odšla v predurje. Charlie pa se je tedaj obrnil k policijskemu zdravniku: »Pravkar sem se domislil, da ta trenutni sploh ne morem z vami na kraj zločina. Dogodil se je v poletni uti desno od tukaj... in to je ključ od nje. Morebiti boste vi sami začeli z delom, jaz bom pa takoj za vami, čim bom zaslišal služinčad.«

»Ste li našli orožje, Charlie?« je vprašal zdravnik.

»Ne! Zločinec ga je moral vzeti s seboj. Sami boste spoznali, da je bil to človek, ki je je obdarjen z neverjetno prebrisano stjo.« Obrnil je na Japoncu pa je pristavil: »Kašimo, ta čas pa se boste vi zabavali s tem, da boste pregledali vso okolico hiše.«

Zdravnik in Japonec sta ravno odšla, ko je Jessop dvignil zastore pri vratih in stopil za Julijo v sobo. Strežaj je bil blede in razburjen.

»Vaše ime je Jessop?« je začel Charlie.

»Da... hm...«, sir!«

»Vi veste, kdo je tisti, ki sedajle govori z vami?«

»Mislim, da predstavljate tukajšnjo policijo.«

Chan je pomislil. »Če bi vam kar koli pomagalo, da bi lažje prenašali mojo družbo, potem vam, Jessop, odločno zatrdim, da

so v nekem primeru moji odločni naporji privedli do tega, da sem zaslužil izrecno priznanje nekega visokega gospoda od Scotland Yarda.«

»Res, sir?« je odgovoril Jessop. »Spomin na ta dogodek je za vas prav gotovo vedno radosten.«

»Tako je. Kako dolgo ste že strežaj pri Miss Fane?«

»Dve leti, sir.«

»Ali ste bili tudi prej že v Hollywoodu?«

»Približno poldrugo leto.«

»Zmerom kot strežaj?«

»Zmerom kot strežaj, sir. Bil sem v različnih službah, preden sem prišel k miss Fane. Žalibog moram priznati, da sem se povsod počutil zelo nesrečnega.«

»Ali je bilo delo težko?«

»Na splošno ne, sir. Pa vendar sem čutil, da mi mnogokje gospoda niso preveč zaupali. Vem, da mora biti povsod med gospodarjem in služabnikom določena razdalja. Videl pa sem, da se povsod tako ni zgodilo. Dame, v katerih službi sem bil, so večkrat imele navado v moji navzočnosti jokati in mi pripovedovati svoje žalostne zgodbe o neuslišani ljubezni. Gospodje pa so imeli navado, da so me smatrali za neke vrste izgubljenega brata. Eden izmed njih me je imel navado nazivati »stari deček« in kadar ni bil preveč trezen, me je objemal celo v navzočnosti gostov. Tudi človek moje vrste ima svojo čast, sir!«

»Miss Fane je bila torej drugačna v odnosu do vas?«

»Tako je bilo, res. Popolna dama, ki se je zavedala svojega položaja, kakor jaz svojega.«

»Vajini odnosi so bili torej popolnoma primerni?«

»V vsakem pogledu. Dovoljujem si pripombo, sir, da me je današnji dogodek silno pretresel.«

»Oh, res! Da se povrnemo k današnjemu večeru! Ali je nosil kdo od gospodov, ki ste jih vi spustili v hišo, površnik?«

»Površnik, gospod?« Jessop je presenečeno potegnil veke d kvisku.

Razprave o kršitvah protidruginjskih ukrepov

Obsojeni navijalci — Zaradi 13 milijonov

Ljubljana, 18. decembra.

Okrajno sodišče je v prvi polovici tega meseca prejelo mnogo ovad zaradi kršitve predpisov o prijavi prašičev in njih klanju. V prvi vrsti gre za napačne prijave, ko so mnogi meščani in okoličani prijavi manjše število prašičev, kakor jih dejansko rede. Za kršitev predpisa o prijavi prašičev so določene primerne denarne kazni. Pred kazenskim sodnikom v sobi št. 28 se obdolženci navadno izgovarjajo, da so v dobri veri izpolnili prijave. V prvi vrsti so smatrali, da ni potrebno prijavit prašičev, ki so bili določeni za plemo in drugič tudi ne onih, ki so bili namenjeni za domačo porabo, prijavi so le one, ki so jih nameravali prodati. Seveda ti izgovori niso držali. Sledile so zato primerne denarne kazni od 100 lir naprej.

Na okrožnem sodišču je bilo ta teden šest razprav zaradi navijanja cen. Kazenski sodnik je dva obdolžena oprostil zaradi pomanjkanja dokazov, 4 pa obsodil na primerne zaporne in denarne kazni. Pri teh razpravah je šlo v glavnem zaradi sadja, ki so ga nekateri branjevalci prodajali po cenah, ki so bile višje, kakor one v ceni za sadje in zelenjavo. Tako je neki trgovec na Vrhniki, M., prodajal grozdje, hruške in drugo sadje po previsokih cenah. Priznal je, da je sadje in paradižnike prodajal po cenah, ki niso bile v skladu z najvišjimi cenami, to zato, ker je

blago kupil po višjih nabavnih cenah. Izgovarjal se je tudi na obično, ki naj bi bila določila cene. Je pač obična na deželi nepristojna za določanje cen, ker je zato pristojno okrajno načelstvo. Bil je obsodjen na 7 dni zapore, 300 lir denarne kazni in 114 lir povprečnine.

Branjevalci D. je prav tako septembra prodajal v Ljubljani hruške, paradižnike in solato po višjih cenah. Izgovarjala se je pred sodnikom, da ni vedela za maksimalne cene. Sodba kratka: 7 dni zapore in 100 lir denarne kazni.

Branjevalci Terezija je sredi septembra prodajala na trgu limone po višji ceni, in sicer 110000 po 150 g po ceni 0,50 lir, ko je bila zanje določena cena 0,45 lir. Sodba: 7 dni zapore in 100 lir denarne kazni, to pogojno za eno leto.

Drugi vrhniški trgovec L. je prav tako prodajal sadje in drugo blago v septembru po višjih cenah, kakor so bile za sadje in živila določene od pristojne oblasti. Izgovarjal se je na visoke nabavne stroške. Sodba: 7 dni zapore, 300 lir denarne kazni in 114 lir povprečnine.

Mali kazenski senat, ki so ga tvorili s. o. s. g. Rajko Lederhas kot predsednik in gg. Ivan Brelih in Vinko Strukelj kot sodniki, se je včeraj sestal, da bi dopolnjevali v daljši razpravi obravnaval tatvino 13.000.000 din, vzetih iz blagajne bivše jugoslovanske vojske ob času razsula. Na predlog branilca je bila iz formalnih razlogov razprava preložena.

Zimsko zatiranje škodljivcev in boleznih v zelenjadnem vrtu

Ljubljana, 18. dec.

Včeraj zvečer je imel inž. Franjo Janežič pod okriljem Vrtnarskega in sadjarskega društva zanimivo predavanje o zimskem zatiranju zelenjadnih škodljivcev. Predavanje je bilo zadnje letošnje leto in je bilo še bolj zanimivo zaradi tega, ker so predavanja pojasnjevala številne skioptične slike.

V času prave zime ni na vrtu opravka, ki bi bil nujno potreben za uspešno borbo proti boleznim in škodljivcem — razen plemenitega in nadvse koristnega krmiljenja ptic. Pač pa zahteva vrt od sadjarja, da še pred nastopom prave zime, t. j. v pozni jeseni izvrši nekaj nujnih del za njegovo obrambo proti boleznim in škodljivcem. Mnogo novih opravkov se nam pa nudi, ko mrz malo popusti.

V jeseni najdemo na vrtu ostanke raznih rastlin, ki pa jih je treba sežgati, zemljo pa popopniti in globoko prekopati. S tem uničimo mnoge bolezni in škodljivce, ki so na teh ostančkih ostali.

Tako so na korenu zelja ali ostalih kapusnic izrastki ali grbe. Sprva so velike kot grah, pozneje pa kot pest. Tudi križnice, ki jih je napadel kljunotaj moramo zažgati, zemljo popopniti in globoko prekopati. Na koreninah so široke lešničkove velikosti. V škikah najdemo bele ličinke in te ličinke so škodljive. Kljunotaj prežimi deloma v obliki bub v zemlji, deloma pa kot ličinka v škikah.

Zeljno muho zatiramo na enak način kakor kljunotaj ali grbo. Zeljna muha napada kolerabo, redkvice in ostale križnice. Napadene rastline se dajo izlaska izrjavati, ker jim je muha pogrizla korenine. Muha se pojavlja od spomladi do jeseni v treh rodovih. — Del zatiranja kapusovega belina pada tudi v pozno jesen. V tem času moramo namreč iskati bube v prezimovališčih. Pri zbiranju in uničevanju bub pa moramo paziti, da porjavelih bub ne uničimo, ker se v le-teh nahajajo ličinke njihovih sovražnikov — najezdnikov. Najezdniki odlagajo jajčka v gosenice belina in jih razjedajo in tako uničujejo. Belin se pojavi dvakrat na leto, prvič v aprilu in maju, drugič pa julija do oktobra. Škodljiv je le drugi zarod.

Tudi za fižolom moramo ostanke zbrati in sežgati zaradi zatiranja vrste pegavosti, fižolove pršice in porjavanja fižolovega listja.

Vdrti pegavost je pri nas najbolj razširjena fižolova bolezen, ki napada vso fižolovo rastlino od korenin pa do listja. Če posadimo okuženo seme, to sploh ne vzklja, ali pa propadejo mladike, ki so so stebelcu in prvih listih polne rjavih peg. Bolezen se prenaša predvsem s semenom, ali z ostančki rastlin, ki smo jih jeseni pustili na vrtu. Zato moramo te skrbno zbrati in sežgati.

Fižolova pršica je pri nas v suhih in toplih dneih huda fižolova bolezen. Pršica je komaj viden pajkovec. Najrajši se naseli na nizkem fižolu. Stasoma dobi napadeni fižol rjavkasto-rdečo barvo

in se predčasno posuši. Pršica prezimi kot odrasla samica in je zelo odporna proti mrazu. Prezimi pa na odpadkih fižola in drugih rastlin. Zato moramo razen tega, da smo sežgali fižolove ostanke, še fižolove preklehe opaliti nad ognjem, kajti tudi na teh fižolovkah prezimijo pršice.

Porjavenje fižolovega listja je glivična bolezen. Bolezen se posebno v jeseni hudo razpasa. Ker glivice prezimujejo na listju, moramo tega z drugimi ostančki sežgati.

V jesenski in zimski čas pada tudi zatiranje glavnih grahovih škodljivcev, t. j. grahovega zavijača in graharja. Črvi grahova zrna izvirajo od lisastega in rjavega grahovega zavijača. Tudi tega škodljivca zatremo le, če jeseni zažgemo vse odpadke grahovih rastlin, zemljo pa globoko prekopljemo.

Hrošči graharja ležejo jajčka na mlade grahove stroke. Včas, ko je grah v zrnu, ostane lupina nepoškodovana, dočim gosenice grahovega zavijača naredijo takoj od začetka v grahovo lupino veliko luknjo ter zapustijo zrna šele po 2-3 tednih. Graharja uničimo, če enkrat februarja meseca prenesemo grah iz shrambe v topel prostor. Tu hrošči predčasno zapuste zrna, nakar jih le odberemo in uničimo. Tak od hroščkov očiščen grah postane spet uporaben.

Tudi fižol delo veliko škodo na fižolu. Zatiiramo ga na enak način kakor graharja.

S sežiganjem ostančkov od kurnega zaježimo razvoj glavnih boleznih kumar — listnega paleža in garij.

Na paradižnikih nastopata dve nevarni bolezn, ki ju razen ostalih načinov uničujemo s sežiganjem ostančkov in razkuževanjem količkov v 5% raztopini formaldehida. Te dve bolezni sta glivično trohnenje stebel in pa bakterijska ovelost. Pri trohnenju stebel nastopi ovelost cele rastline naenkrat, pri bakterijski ovelosti pa nastopi le postopoma.

Čez zimo lahko tudi polovimo mnogo škodljivih bramorjev na ta način, da jeseni zakopljemo na večih krajih v vrtu 60-70 cm globoko v zemljo krpe konjskega gnoja. V gnoju, ki je bolj topel kakor zemlja, se zbirajo bramorji. Navadno v februarju pa ta gnoj z bramorji izkopljemo in bramorje uničimo.

Tako uničujemo zelenjadne škodljivce in bolezni v zelenjadnem vrtu.

Novice iz Države

Notranje ministstvo je izdalo celoten seznam vseh javnih lokalov, v katerih točijo vino ali prodajajo na drobno alkoholne pijače. Do 1. januarja je znašalo njih skupno število po vsej Kraljevini 147.275. Glede na svoje posebne pogoje pa so porazdeljeni v več skupin. Tako je vseh hotelov in prenočišč 13.232, restavracij in gostiln 31.681, kavarn in barov 24.214, večjih točilnic 7.012, manjših točilnic 69.486, drugih posebnih točilnic pa 1.650.

Potres v Tarantu. Preteklo soboto so ljudje v Tarantu čutili močan potres. Prvim, močnejšim potresnim sunkom so sledili še številni slabotnejši, ki so jih zaznamovali le potresomski aparati. Večje škode ni prizadelo, le malo strahu je ljudem prinesel. Istočasno so potres čutili tudi v Potenzi in v Bariju. Potresna opazovalnica v Tarantu je izračunala, da je izvor potresa moral biti kakih 200 km proč, najbrž kje v Pugliji ali Lucaniji.

Šport

Športna učiteljica in večkratna svetovna prvakinja, ki pa je dala smučanju slovo, to je Christl Kranz, je že začela s poučevanjem nemškega ženskega smučarskega tekmovalnega kadra. Tečaj je na Zugspitze in so v tečaju naslednje znane nemške smučarke: Anneliese in Rosemarie Proxauf, Hilde Dolleschall, Mucki Linhart, Hilde Gärtner in Annemarie Fischer.

Tudi Bolgari se bodo udeležili s svojimi smučarskimi tekmovalci letošnjih zimskih iger v Garmischu. Tja bodo poslali 10 svojih najboljših.

Mestna občina v Oslu se je odločila, da bo takoj po končani vojni zgradila velik športni stadion, v katerem bo prostora za 15.000 gledalcev. Stadion bo tako velik, da bodo lahko v njem igrali nogomet, hokej na ledu, bodo lahko kolesarske dirke in še druge športne prireditve.

V Alžiru je oni dan francoski prvak peresne teže Pierre Louis izgubil dotedanji naslov, ko ga je premagal Perez. Borba je trajala 12 kol, potem pa so sodniki prisodili zmago Perezi in to po točkah. Sodnikova odločitev je naletela na nejevoljo gledalcev.

Knjige »Slovenčeve knjižnice« v vsako hišo! Vsaka knjiga stane le 5 lir. — Za božič sta izšli dve knjigi istočasno.

Dobrim srcem!

Marsikateri se spominja krvodajalca, ki je temu ali onemu rešil s svojo krvjo življenje. Zato se obračamo za najljubše prošnje na dobra črca, da bi se spomnili za božič tudi krvodajalcev s kakšnim darilom v obliki živila ali v denarju in s tem olajšali njih bedo. — Darila sprejema iz prijaznosti izključno vratar deželne bolnišnice. Če pa želite, da pride kdo k vam po darilo, prosimo kličite telefon šte. 35-81 (vratar bolnišnice), ki bo potem poslal osebo s pooblastilom, da prevzame darilo. Vnaprej najtoplejša zahvala! — Krvodajalci!

Najlepša knjiga za mlade in stare so »Pravljice« Božene Nemceve. — Dobite jih v vseh trafikah in knjigarnah po 5 lir.

Ljubljana

Koledar

Danes, četrtek, 18. decembra: Gračjan. Petek, 19. decembra: Kv., Urban.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10 in mr. Bohinec ded., Cesta 29. oktobra št. 31.

Redečemu križu so darovali. Pokrajinskemu odboru Rdečega križa je darovala neimenovana gospa 168 lir. Iskrena hvala. Mesto venca na grob blagopokojnega gospoda Viktorja Medena, veletrgovca v Ljubljani je darovala tvrdka Fr. Premrov & sin, parna žaga, industrija zabojev Pokrajinskemu odboru Rdečega križa znesek 300 lir. Plemenitim darovalcem iskrena hvala.

Na razstavi Debenjak—Jakac—Mihelič govori g. Jože Gregorič, umetnostni zgodovinar, o zgodovini grafike in o grafiki pri Slovencih, danes v četrtek ob 16.

Ako rabite nalivno pero ali avt. svinčnik
ga kupite v ljudski knjigarni ali v trgovini Nitman

DRAMA:

Četrtek, 18. dec. ob 17.30 »Rokovnjači«. Izven. Petek, 19. dec. ob 17.30 »Rokovnjači«. Red Premierski.

Sobota, 20. decembra ob 14.30: Zaključena predstava za Dopolavoro. — Ob 17.30: »Bog z vami, mlada leta!« Red A.

OPERA:

Zaradi ponovne indispozicije gđ. Heybalove je današnja predstava v Operi odpovedana.

Petek, 19. decembra ob 17: »La Boheme«. Izven. Sobota, 20. decembra ob 17: »Prodana nevesta«. Red B.

Dramatizacija Fr. Govekarjeve igre »Rokovnjači« na našem odru. Ta mesec je dosegel naš znani gledališki kritik in pisatelj Fran Govekar 70 let. Ob tej priložnosti bo dala Drama danes predstavo njegove popularne ljudske igre »Rokovnjači«, ki jo smemo upravičeno pristiaviti med najpopularnejše slovenske igre preteklega časa. Dosegla je po številnih odrih veliko repriz. Predstava te igre bo pomenila posebno za starejšo generacijo gledalskih obiskovalcev lep spomin. Pri današnji predstavi bo pel v prvem dejanju zdravico g. ravnatelj Julij Betetto. Glasbeno vodstvo predstave ima prof. Sturm. Režija je prof. Sestova. Nocojšnja predstava je izven abonmana. Jutri ob 17.30 pa se ponovi za Premierski abonma.

Puccinijevo »Madame Butterfly« s Heybalovo v naslovni vlogi bodo peli danes za red Četrtek. Opozorjamo na to predstavo, ki je dosegla na letošnji premieri vsestranski uspeh. Odlično podane partije, lepo izdelane in muzikalnem in igralskem pogledu ter slikoviti inscenaciji, so ustvarile predstavo, ki je zopet nova, močna privlačnost. Dirigent: N. Stritoš, režiser: C. Debevec, inscenator: Alfredo Furiga.

V petek ob 17 bo pela Ivanka Ribičeva prvič v letošnji sezoni glavno žensko partijo, Mimi, v Puccinijevi operi »La Boheme«. Pevka je pela to partijo z velikim uspehom že pred nekaj leti. Marcela bo pel tokrat Robert Primožič, ki je zabeležil z njim tudi že velik umetniški uspeh. Chaunarda — Janko, ki se je mnogo let odločeval v tej partiji. Od letošnje prvotne zasedbe imenujemo tenorja Manoševskega kot odličnega nosilca glavne moške partije na prvem mestu, prav tako v partiji Collina našega nedosežnega Beletta. Polajnarjeva kot Musette, Zupana kot Bernarda in Anžlovarja kot Alcindorja. Dirigent: N. Stritoš, režiser: C. Debevec.

La lampada di qualità prodotta nello stabilimento di Milano della TUNGSTAM ELETTRICA ITALIANA S.A.

Kakovostna žarnica proizvajana v Milanu v tvornici tvrdke TUNGSTAM ELETTRICA ITALIANA S.A.

TUNGSTAM

Bi se ne dalo pomagati?

Ljubljana, 17. decembra.

Z ljubljanskim tramvajem je vedno kakšen križ. Velikokrat so porabe tiskarskega črnila krivi ljudje, ki se nočejo in nočejo podvreči predpisom in disciplini. Pa se bodo menda že spametovali, ko bodo uvideli, da drugače ne gre, kakor da gre vse po določenem redu.

Danes pa naj upravi cestne železnice nasvetujemo pameten nasvet, da ne bo še vnaprej nepotrebnega godrnjanja in kritiziranja, ki se ga ljudje tako radi poslužujejo. Gre namreč za to, ali ne bi kazalo, če bi razen tramvajskega voza, ki pelje do konca proge v Moste, vozil še kakšen drugi voz, recimo št. 1 ali št. 4. Stvar je namreč taka: Potniki, ki se pripeljejo s tramvajskima vozovoma št. 1 in 4, morajo pri splošni bolnišnici izstopiti, kajti le do semkaj peljeta ta dva vozova. Potniki, ki se peljejo v Moste ali na Kodeljevo, morajo tedaj pri bolnišnici počakati na voz št. 2, ki pelje sicer do konca, vendar pa po navadi pripelje že s seboj toliko potnikov, da more v voz samo nekaj čakajočih. Vsi ostali pa morajo spet čakati določen čas, da pripelje iz mesta spet napolnjen voz. Le redkokdaj se dogodi, da bi mogli vsi pri bolnišnici čakajoči v tramvaj in še najboljši, če jo mahnejo kar peš do doma ali po opravih, če nočejo, da bodo zamudili svoj posel. Taka je stvar tam doli pri bolnišnici. Tramvajski upravi zategadelj priporočamo, da naj bi določila vsaj še eno številko tramvajskega voza, ki naj bi peljal vsaj do vojaške bolnišnice, kajti po večini potniki prav tam v pretežni večini izstopajo ko gredo na Kodeljevo. Prošnjo mnogih prizadetih in bo kmalu kaj ukrenila, s čemer bo ustregla čakajočim. Prosim.

Igor Zagrejen:

Zavetje v pečevju

Ko so na vrhu in se ustavijo na zeleni, čez in čez kopni glavi, kjer rastejo trije, štirje macesni, tako narazen, kakor spri sosedje, je že dan. Kako lepó se svetli rožnata zarja! Nebo pa začenja zeleneti. Milo je in nežno, naj bi bilo zmerom tako, pa bi bili menda tudi ljudje drugačni.

Ali zdaj poseže vmes sonce. Z žareče grive, ki je še skrita za gorami, spusti na tih, komaj predramljeno nebo prve rumene kuste, za njimi pa druge — kar naprej meče v modrino pri sebi skrito, potajeno svetlobo. Ves nebes zarumeni nazadnje, še tista plat, kjer se spušta sonce spat, menja barvo. Zdaj ni več zamolklo plava, čedalje vselejše prihaja. Potem pa prileze izza gora žareči rob. Komaj se pokaže, že dobi korajž. Tako naglo se vzdiguje iznad grebenov, da se skoraj vdi, kakor bi odkakoval. In ves bleščeti krog, ki še podhrteva, rdečkast in neizkušen, se namah dvigne preč od gora, katerih se je bil tiščal. Mogočno zaplava na nebo in oznanja, da se je zares začel novi dan.

Mila rumena svetloba spremeni in povečiča mlado zelenje. Kamor leže — odondot se dvigne upanje. V to kraj upreš oči in v ono — povsod se svetli

zeleni zemlja tako ganljivo in čudežno kakor kakšen časek iz mladosti, ki se ga zdaj ne moreš spomniti — bil je pa prav gotovo neizrečeno lep, zakaj, kadar koli se od daleč oglasi spomin nanj — takrat te vselej prešine nemirna, blažena, čudna radost. Tega spomina, ki se nikoli prav ne razodene, je starček drugače vesel kakor mlad človek — podobno kot jutranje sonce zeleni hrib prešine z drugarčinim navdihom kakor večerni. Tam dramti k življenju in objublja, ondi pa mlo nagovarja k počitku in tolaži. Tudi ti, zeleno, imaš dve plati, čeprav zmerom in za vselej ostajaš upanje! Sonce te preobraža — in različna leta!

Ko se oddahnejo, se spuste na drugi strani prav strmo s Crnvice po bregu v jarek.

Spodaj zagledajo belo pot, še niže — tja sonce še ni seglo — v jutranjem smraku potok. Kakor kača se je cesta ovila pobočji, na oni plati pa prav tako priliznjeno drei med jelšami pod borovim hribom potok.

Zadnje hiše Dobrave se vidijo od tod. »Napreji!« ukaže Lukec. »Dosti smo stali!«

Brž so po košenicah v gošči. Zdaj pa krenejo povprek proti levi.

Malo preč od tolmuna, kjer jelše skrivajo dve trupli, gredo spet čez vodo. »Stoj!« zdaj zavpije Lukec. Tod je pa res prostora samo za vodo in pot!

V obe plati se strmo dviga gosto porasel breg.

»Pa ste bili še dosti hitri!« zdaj kar na lepm zakraka neki glas, tako da se tisti, ki so najbolj blizu, zdrznejo in plašno ogledajo.

Potem pa zagledajo med leščevjem najprej konja, ki se mirno pase, zraven pa Kertuca.

»Ali že dolgo čakaš?« vpraša Lukec.

»Ni sile! Dvakrat sem že dobil pošto! Spredaj so se že nekaj streljali. Gams je vreden teže. Res so šli v hrib. Zdaj pa kar razvrsti ljudi, kamor kdo mora!«

Cesta in potok — ob obeh straneh se po hribu med drevjem in grmovjem skrivajo črne trupe plahutarjev, kmetov iz zavetij in onih iz Suhga laza.

Tone je prav nasproti Lukeca, na drugi plati. Nad njim so ljudje iz Suhga laza. Ob njem stoji Skrijančev Matevž. Fickov Francelj v leščevju skritim sosedom kar naprej nekaj dopoveduje s pis-kavim glasom.

Tu pa tam se oglašajo v gošči ptič in nakratko zapoje.

Dolgo tako preže. Ta in oni se naveliča stati, pa sede. Škoda, da smo dobili

osejono stran! Plahutarji se prav gotovo grejejo na soncu. Tod, v senci, pa le še mrazi zgodaj jutraj!

Kadar bo Lukec zatrobil, takrat bodo planili! Drugega jih prav nič do tačas ne briga! V glavah jim pa le malo šumi — seveda, in tudi erce nekam bolj živo udarja.

Kaj so nam naredili ti pesjan! Čeprav nemara ne bo tistih vmes, ki sem moral jaz pred njimi bežati, čeprav ne bom dobil človeka, ki mi je požgal dom, ki je počel z našimi ljudmi, kar se mu je zdelo in zaradi kogar sem moral zimo prebiti v pečevju — istega rodu so, ene cene!

Tako vsak premišluje pri sebi. Zdaj prihaja ura, ko boš lahko stresel jezo in maščeval, kar si bil izgubil! Posebno še, ker prihajajo na nov požig in rop!

Daleč nekje spredaj se z obeh bregov zasliši skovik.

Tja je bil Lukec postavil polovico plahutarjev, da bi prestregli Francoze, ki bi se jim posrečilo izmuzniti.

Prav tačas ima župnik Kozman mašo. Stari Kalan, mežnar, ki je bil služil že dvema župnikoma pred njim, mu streže.

Spomladansko sonce od strani sije skozi pisano okna.

Zenski in otrok je polna hiša božja. Zdaj na zdaj se zasliši pritaženo hi-

»Da bi se vse dobro izteklo! O Bog, daj da se bo vse dobro izteklo, da pridejo vsi srečno nazaj!« Tako molijo ženske.

Cisto sam ostane v žagradu sivi častiljivi mož, potem ko ga je bil Kalan razpravi.

Počasi se spusti na kolena. Nad lešenim klečalomom visi razpelo.

Takole pomoli župnik Kozman, ko se z zvestimi, ganjenimi sivimi očmi in vročim srcem obrne k Gospodu:

»Ljubi Bog, daj, stoji zdaj ob etrami dobrih ljudi, ki branijo svoje domove, žene in otroke in tale tvoj hram! Nagbi boj na njihovo stran, daj jim zmago, daj, da bodo srečni spet objeli svojo! Tistim pa ki jim pomagajo in ki je od njih kateri nemara zakrnil kvi je srce pred Teboj, podeli žarek svoje milosti, da bodo spet našli k Tebi — glej zdaj, kaj branijo in za kaj zastavljajo svoja življenja! Gospod Bog, lepo te prosim, usliši prošnjo hlapca, daj, da bo mojim ljudem prihranjeno gorje, daj da jim ostanejo domovi celi in družine tudi naprej po današnjem dnevu srečne! Blagoslovi Gospod ta mali kraj, ki ni nikoli hotel soseski hudega, tako napravi, da bo sovražnik spoznal in občutil Tvojo jezo ter dobi plačilo za gorje, ki ga je bil že napravil in ki mu danes misli dodati še novega!«

Andrejčkov
J o ž e:
Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

Žalost in veselje

Roman
v slikah

256.

Divji poglavarjevi ljudje, oboroženi s samokresi, bodali in dolgimi puškami, so begunca zgrabili ter ju na konja kar privezali. Potem se je vsa drhal spustila v dir po dolini. Lavrencij je Aleša tolažil, češ da ni drugega kakor udati se v zlo srečo. Ko so prišli do morja, je natančno gledal, kam bodo krenili.

257.

Videl je, da so zavili od brega v puščavo. »Hudobnež!« je začel vpiti nad poglavarjem. »Ali je to pot v Alžir, kamor si naju obljubil spremiti. Prelomil si dano besedo, ki je Arabcu najsvetejša reč, a kaznovan boš zato. Moje ljudstvo je mogočno in naju bo maščevalo. Poglavar se je pa samo zarežal in še bolj izpodbodel konja.

258.

Dirjali so, da je pesek v oblakih letel konjem izpod kopit. Nazadnje so prišli do nizkega grma, ob katerem se je raztezalo nekaj zidovja, čez katero so se sklanjale palme. Poveljnik je zdirjal sam v mesto, najbrž, da bi z mestnim glavarjem sklenil dobro kupčijo. Aleš in Lavrencij sta nemirno pričakovala, kdaj se bo vrnil.

Borneo – največji azijski otok

Nova vojna je zajela tudi to bogato ozemlje

Borneo je s svojimi 735.000 štirijaskimi kilometri največji azijski otok, ki si ga skupno lastita Nizozemska in Velika Britanija. Velika Britanija ima na tem bogatem otoku prav za prav le kolonijo, ki meri v celoti 200.000 štirijaskih kilometrov in je razdeljena na tri docela različne politične enote: Severni angleški Borneo pod pravno oblastjo neke družbe (British North Borneo Chartered Company) na ozemlju 80.565 kv. km potem Brunei, nekako v sredi severozahodne obale, ki je domačinski sultanat, s površino 6.500 kv. km, in končno še Sarawack, ki leži južno od Bruneja in je samostojna država, pod vodstvom nekega angleškega »raja«, ter meri 109.000 kv. km.

Britanski Borneo ima v celem 257.000 prebivalcev, med katerimi je 37.000 Kitajcev in 20.000 Malajcev, Evropejcev je vsega komaj tisoč. Anglija upravlja po britski družbi za Borneo tudi sultanata Brunei in Sarawack. Glavni pridelki kolonije so: les, sago, riž, orehi, kokosovo olje, kava, tropesko sadje, dišave, gumij, tobak, tapioka, bambusovina, petrolej, premog, železo in zlato.

Vendar pa je v resnici obdelan samo ozek pas ob obrežju vzdolž celega orjaškega otoka. V notranjosti se razprostirajo ogromni pragozdovi, kjer živijo številna plemena divjakov.

25 let nosil kos granate v stegnu

Danec Hans Lass, ki se je udeležil tudi že prejšnje svetovne vojne in se boril na strani Nemcev, je pred več leti začutil v desni nogi hude bolečine. Ni vedel pravega vzroka tem bolečinam, pa tudi zdravniki, ki jih je mož vprašal za svet, so bolj ugibali, kaj naj bi to bilo. Ker se stanje le ni hotelo izboljšati, pač pa se je iz dneva v dan še slabšalo, se je mož odločil iti v bolnišnico, da bi ga tam temeljito pregledali, če ni morda kaj nevarnejšega. Zdravniki so ga operirali in pri tem potegnili iz njegove noge drobec granate, dolg nekaj centimetrov, ki ga je bivši bojevnik nosil v njej še izza časa prejšnje svetovne vojne, torej že dolgih 25 let. Granata ga je bila zadela že leta 1916 na nemško-francoskem bojišču.

Čim več igel na smreki, tem boljši les

V Nemčiji so zadnje čase ugotovili, da kakovost smrekovega lesa in torej tudi izdelkov, narejenih iz njega, zavisi od tega, koliko igel je dotična smreka imela. Preko igel namreč dobiva drevo potreben zrak in svetlobo. Število igel so nemški strokovnjaki namreč prešteli na nešteti smrekah in se lahko prepričali, da jih na vseh ni enako. Pri tistih, ki jih imajo več, je les dosti boljše kakovosti. Najboljše smreke, t. j. tiste, ki majo najodličnejši les, imajo tudi do 325.000 igel na vejah, najslabše pa komaj 30.000.

Hiter način ugotovitve pegastega legarja

Berlin, 16. dec. AS. Ravnatelj nemškega zdravstvenega zavoda v Varšavi prof. Kudlike-Steuer je iznašel nov način za ugotovitev pegastega legarja, ki kakor znano močno divja v bivših poljskih pokrajinah. Dosedaj so zdravniki ugotavljali s takozvano Weil-Felix reakcijo, ki je zelo zanesljiva, zahteva pa primerno opremljene laboratorije. Z novo metodo pa je mogoče mnogo lažje ugotoviti navzočnost mikrobov. To je velike važnosti posebnost za poljski generalni guvernement, kjer se oblaeti zelo trudijo, da bi zajezile strašno epidemijo.

Sovjetska pomoč za Kitajsko

Kanton, 15. dec. s. Iz Čungkinga, sedeža Cankajškove vlade, prihajajo zanesljive novice, da je izvršni odbor kitajske vlade sklenil poslati v sovjetsko prestolnico dr. Jena, bivšega kitajskega poslanika v Rusiji. Namen njegovega poslanstva je, ojačiti vezi med Rusijo ter Cankajškovo Kitajsko in zahtevati od Rusije pomoč zoper Japonsko.

Potres v Peruju

Lima, 11. dec. AS. Potres v Peruju je povzročil večjo škodo, kakor so prvotno mislili. V mestu Juarez so dosedaj ugotovili 500 mrtvih, a o 4000 ljudeh nimajo še nobenih poročil. Ogromni morski valovi so preplavili suho zemljo in na mnogih krajih uničili znano panameriško cesto. Cesta je pretrgana posebno 50 km južno od Lime.

Bolgarski proračun

Sofija, 17. dec. AS. Sobranje je pričelo razpravo o proračunu za leto 1942. Proračunski predlog določa izdatke na 14.390.000.000 levov. Od tega 4.172.000.000 za vojsko, 635.000.000 za letalstvo, 104.000.000 za mornarico, 353.000.000 za delavce, ki so pod orožjem in 935.000.000 za obnovo ozemlja, ki je bilo dodeljeno Bolgariji. Sobranje je tudi razpravljalo o zakonu, ki določa organizacijo civilistov v slučaju vojske. Organizacije ne bo imel v rokah notranji minister kakor dosedaj, ampak ministrsko predsedstvo. Zakon določa, da se takoj nadomeste z mobiliziranimi civilisti tisti uradniki, ki so vojaško obvezni. Določen je tudi manjši delež kruha, ki je na nakaznice. Izdelan je tudi zakon proti špekulantom in verižnikom, ki ga je predložil trgovski minister.

Tisk obširno razpravlja o vojni napovedi Bolgarije Angliji in Ameriki. Listi zlasti podčrtavajo, da je Bolgarija hotela izpolniti obveznosti trojnega sporazuma.

Židje izločeni iz madžarske filmske industrije

Budimpešta, 17. dec. AS. Poseben zakonski ukrep prepoveduje Židom udeležbo v kinematografski industriji. Židje sploh ne smejo biti udeleženi pri ničem, kar je v zvezi s filmsko industrijo. Madžarske oblasti so sedaj aretirale pet znanih židovskih filmskih proizvajalcev, ki so skrivaj še bili udeleženi v tej industriji. Vseh pet bodo poslali v koncentracijsko taborišče. Vlada je včeraj objavila tudi ukaz, ki prepoveduje židovskim trgovcem kupčevanje in prodajanje alkoholnih pijač. Več židovskih trgovcev so zaprli, ker so skrivali blago in na nedovoljen način dvigali cene raznim vrstam blaga.

Velik meteor

Newyork, 14. dec. AS. V Arizoni je padel na zemljo meteor, ki ga cenijo nad sto ton. Meteor je povzročil pravi usad na zemlji.

Japonsko vodstvo domače obrambe je objavilo, da se vse doslej še niso pokazala sovražna letala nad japonskim ozemljem.

Ker so v Združenih državah prijeli in zaprli italijanske ter nemške podanike, so nemške zasedbene oblasti v Parizu in okolici zapovedale zapreti vse ameriške časnikarje in druge ameriške državljane.

Nemški vojaški poveljnik v Parizu gen. Schaumburg je izdal sporočilo, da so preklonili strogi ukrepi glede policijske ure in zatemnitve, izdani pred dobrim tednom dni.

Iz Čungkinga poročajo, da je Cankajškova vlada predlagala Angliji in Združenim državam sklenitev vojaške zveze in ponudila Angliji podporo v operacijah pri Hongkongu.

Nov polet v stratosfero

Belgijska profesorja Piccard in Cosyns bosta pomagala

Iz Lisbone je prišla vest da sta dospela v portugalsko pristanišče Oporto znana raziskovalca stratosfere profesorja Piccard in Cosyns, ki se bosta v nekaj dneh vkrcala za pot proti Buenos Airesu.

Tu bosta pomagala pri novem poletu v stratosfero za katerega sta se odločila inženir major Olivero in pater Puig z namenom, da bi se povzpela do višine 30.000 metrov in tam prišla do novih znanstvenih izsledkov.

Piccard in Cosyns bosta dospela v Argentino malo po božičnih praznikih. Poverili so jima nalogo, da bosta uredila in namestila v balon vse potrebne znanstvene naprave, ki bodo služile patru Puigu za opazovanje in merjenja. V poletu ni nič pustoloverskega, gre edinele za važne znanstvene namene. Skoraj vse naprave je oskrbel profesor Piccard, deloma pa bodo uporabljene tudi naprave, ki sta jih Piccard in Cosyns že imela pri svojih poletih.

Za dan poleta je določen 10. januar, če bi pa vreme kazalo na spremembe, bosta znanstvenika poletela v višino že kak dan prej. Sicer je v tem letnem času vreme v teh krajih navadno precej stanovitno.

Stratosferni balon bodo prenesli na hrib Monte San Rafael ki leži 1100 metrov nad morjem, da se bodo vsaj v začetnem dvigu lahko ognili vseh ovir. Prvi namen poleta je preiskava srednjega sloja v ozračju, ki leži med stratosfero in troposfero ali, kakor jo še imenujejo, tropopavzo, tod je namreč še vse neraziskano glede temperature in atmosferskih pritiskov. To pa je za znanost precej važno, saj se utegnje iz takih dognanj roditi zelo koristni uspehi tudi za tehniko na eplošno.

DOBRI STARI ČASI

Napredni pesniški duši, Franco in Luiza sta vsem stvarjem spremenila lice. Francova fantazija je bila bolj drzna, ognjena in strastna, Luizina pa bolj premišljena. Francu so žarela čustva vedno iz oči, z obraza in v besedi, Luizina pa niso skoraj nikdar pokazala ognja, temveč so dala samo njenemu predirajočemu pogledu in njenemu mehkeemu glasu temnejšo barvo. Franco je bil konservativen samo v veri in umetnosti. Za domače ognjišče pa je bil vnet novotar. Vedno je snoval spremembe sten, stropov, tal in pohištva. Luiza je sprva občudovala njegov iznajdljivi duh. Ker pa je denar prihajal skoraj samo od strica, in ni nič ostajalo za fantastične načrte, ga je polagoma pripravila do tega, da je pustil na miru stene, stropne in tudi tla, in začel misliti, kako bi se dalo razpostaviti pohištvo, ne da bi bilo treba sprememb. In vdačila mu je, ne da bi se zavedal, misli, in mu je pustila, da je mislil, da so njegove lastne. Zakaj Franco je mnogo dal na očetovstvo misli, Luiza pa je bila popolnoma brezbržna za tako materinstvo.

Tako sta vzajemno določila dvorano za oddih, za branje in za glasbo, verando za igranje, teraso za kavo in pesniška razmišljanja. Iz te male ploščadi je naredil Franco domačo pesem. Zelo majhna je bila, in Luizi se je zdela, da se tu lahko navdušenje njenega moža malo umiri.

V tem času je tudi padla s svojega prestola kraljica murv v Valsoldi, tista slavna, stara murva na cerkveni zemlji, nasilnica, ki je oropala teraso najlepšega razgleda. Franco se je je znebil tako, da jo je odkupil. Zamislil si je in naredil nad teraso vzvišeno strešico iz železnih drog in palčic, ki so tvorile

tri oboke, in nad temi je bila kupola. Sem gor je vsadil dve lepi pasijonki, ki sta zdaj pa zdaj odprli svoje velike, očem podobne, sinje cvete in sta na vseh straneh padali navzdol in se ovijali kot slak. Okrogla mizica in nekaj železnih stolov je služilo za kavo in za razmišljanje.

Na nagnjenem vrtu pa bi prenašala Luiza tudi koruzo, če bi bilo treba. Kajti njen visoko stoječi duh je bil tako strpen, da je vedno rad pustil nižjemu njegove misli, navade in običaje. Čutila je nekako spoštljivo sočutje za vrtno ideale ubogega oskrbnika, za to grobo, a hkrati nežno mešanico, ki mu je bila tako pri srcu. Njegovo veliko srce je bilo zmnožno, da je objemalo hkrati resedo in buče, balzamine in zelje. Franco pa pri vsej plemenitosti in pobožnosti ne bi prenesel v svojem vrtu ne buč, ne zelja iz gole ljubezni do bližnjega. Zoprna mu je bila vsaka neumna preprostost.

Ko je nesrečni vrtnar slišal pridigovati gospoda Franca, da je vrt svinjarija, da je treba vse izrjaviti in zmetati proč, je bil ves tako osupel in potr, da bi se moral človeku smiliti. Potem pa, ko je pod Francovim nadzorstvom preoblikoval grede, jih ogradił z lehnjakom, sadil grmičevje in cvetice, ko je videl, da zna tudi gospod zagrabiti za delo z lastno roko, ko je videl, kako grozno veliko latinskih imen ve, in kako čudežen dar ima v sebi, da si izmisli nove in lepe nasade, ga je začel polagoma skoraj boječe občudovati in je začutil v sebi kljub vsem očitkom vdano nagnjenje.

Nagnjeni vrt je bil spremenjen po Francovem zasnutku in njegovem okusu. V nekem kotu je pripovedovala alo fragans o moči ljubkih stvari nad vročim, vihravim pesniškim duhom; mala cipresa, ki je Luiza ni nič kaj rada videla, je v drugem kotu oznanjala njegovo pobožnost. Med oljko in cipreso je bil majhen zid iz preluknjane opeke in na njem dve vrsti lehnjaka, na katerih so rasle smehljajoče se množice verben, petunij in portulaka. To je oznanjalo posebno njegovo iznajdljivost. Po vsem vrtu raztresene vrtnice so pričale o njegovi lju-

bezni do starinske lepote. Ficus repens, ki se je spenjal ob zidu proti jezeru, dve oranži med obema stopnjama in krepek rožičev, vse to je razodevalo občutljivo naravo domišljije, ki se obrača vedno proti jugu in je nedovzetna za severna čare.

Luiza je delala mnogo več kakor njen mož. Ta se je postavil s svojim trudom in rad o njem govoril, dočim Luiza ni nikoli govorila o tem. In zares ni bila prav nič nečimerna. Sivala je, kvačkala, pletla, urezavala čudovito mirno in hitro. Delala je za moža, za otroka, za okras hiše, za siromake in zase. V vseh sobah so bila njena ročna dela: zavese, pregrinjala, blazinice, košarice, senčniki. Tudi je bilo njeno delo, da je preskrbel za sobe in verando rože. Niso bile to cvetice v loncih, kakaj Franco je imel le malo takih in tudi ni pustil, da bi se zapirale v sobe; tudi niso bile rože z vrta, kajti če bi jih na vrtu utrjala, bi bilo tako, kakor da bi jih iztrgala Franco iz srca. Na razpologo pa so bile Luizi daljše, vrtnice, gladiole in astre iz zelenjadnega vrta. Ker pa teh ni bilo dovolj in ker so v vasi častili poleg Boga, sv. Marjete in sv. Boštjana tudi »gospo Luizo«, so ji fantje na migljaj prinesli poljskih rož in praproti, prinesli so ji bršljana, da je zvezala z venci velike šopke, ki so bili pritrjeni na stenah v kovinastih obrocih. Tudi po hartli, ki je visela s stropa v dvorani, so se vedno ovijale vejice bršljana in pasijonke.

Kadar so pisali stricu Petru o teh novotarijah, je odgovoril malo ali nič, kvečjemu priporočal, naj preveč ne vprezajo vrtnarja, ki mora skrbeti tudi za svoje zadeve. Ko je prvič prišel v Orto po tej spremembi na vrtu, je obstal in ga gledal kakor takrat tistih šest koruz ter tiho zamrmral: »O jojmene! Stopil je na teraso, pogledal malo kupolo, potipal železne palčice, in vzklinal »dovolj!«. Ni odobral vse te elegancije, ki ni bila primerna njegovemu stanu in stanu njegovih nečakov. Potem pa, ko si je molče ogledal vse šope, šopke, vrče in okraske v dvorani in na verandi, je rekel z dobrovoljnim smehljajem: »Čuj, Luiza; ali ne bi bilo boljše, da bi z vsem tem šavjem redili nekaj koz?«